

1. Alperes a bérleményt a per alatt kiüríti.

2. Alperes a felmondást utólag elfogadja.

Vizsgáljuk előbb azon esetet, amikor alperes a bérleményt a per alatt kiüríti. Nyilvánvaló, hogy ezen alperesi magatartás ellenére, nem bizonyos, hogy a felmondás hatályos volt, sőt alperesnek ezen magatartása elienére érdekében áll majd annak elbíráltatása, hogy a felmondás valóban érvényes-e vagy sem. Jelentős lehet ez különösképen a bérlő által történt rögtöni hatályú felmondásnál, amidőn a bérbeadó a lakrészt a felmondás folytán átveszi ugyan, de feltétlen jogi érdekében áll majd elbíráltatni, a felmondás érvényességét, hiszen ehhez fűződik majd azon joga, hogy a bért a hátralévő bérleti időszakra kérheti-e?

Épöly kevéssé szilárdult meg felperes helyzete azáltal, hogy alperes a per során a felmondást utólag elfogadja.

Ily körülmények között azon konkluzióhoz érkezem, hogy felmondás érvényességének kimondása iránt indított perben a keresetnek vagy a pernek a költségekre való leszállítása azon oknál fogva, hogy alperes a lakrészt kiürítette, vagy visszavette, vagy, hogy alperes a felmondást a per során utólag elfogadta, helyt nem foghat.

Kereset és perleszállításnak csak akkor lehet helye, ha a felperes a kereseti igényére nézve a leszállítás mérvéhez képest kielégítést nyert, azaz oly szolgáltatást, mely a pert a leszállított részében elenyészteti.

Megállapítási perben a felperes bírói deklarációt kér, oly közjogi aktust, amelyet alperes, mint fél nem szolgáltatathat.

Véleményem egyébként az, hogy a megállapítási perek szerkezetének helyes felismerése esetén, az alperesi „teljesítés“ lehetőségét fogalmilag tagadjuk. Ha a perrendtartás koncedálja is annak lehetőségét, hogy megállapítási perről a teljesítési perre, a keresetváltoztatás kockázata nélkül is áttérhessünk, ez semmiképen sem érinti az előbb kifejtett elvet.

Felmondás érvényességét megállapító perben tehát a kereset azon a címen, hogy alperes „teljesített“, leszállítani nem lehet és a netán ennek ellenére történt leszállítás esetén a per főtárgyától okszerűtlenül elálló felperes irányában az elállás per rendi szabályai nyerne megfelelő alkalmazást.

Dr. Ehrnthal Aladár.

Megjegyzések a tisztességtelen verseny joggyakorlatához.

I. A tisztességtelen versenyselekmények miatti perlésre való jogosultságot először az ezen jogintézményt alkotmányukba beiktató 1923. évi V. t.-c. 24. §-a szabályozta. E kérdésben azonban az első 10 esztendő bírói gyakorlata komoly eltéréseket mutatott. Ennek egyik figyelemreméltó okaként jelentkezett az, hogy nagyon sokszor önös magánérdek a „purifikálás“, a „közérdek“ hatásos, tekintélyparancsoló leplében hangos és

tömeges fellépésével megtévesztette jogszolgáltatásunkat a felperesség kérdésében elannyira, hogy törvényhozásilag kellett újból a helyes irányt megjelölni. Így jött létre az 1933:XVII. t.-c. Az ezóta eltelt 5 esztendő ezirányú jogi termésében tallózva megállapíthatjuk, hogy még mindig akadnak mesterségesen tenyésztett penészgombák, amelyek kipusztítása egyaránt érdeke jogi és gazdasági életünknek.

A Tvt. 24. §-a a versenytárs mellett, akiket itt végig figyelmen kívül hagyunk, felperességi jogot ad: a tisztességtelen versenyeselekmény által érintett (1) szakmabeli érdekek előmozdítására hivatott (2) belföldi gazdasági testület vagy szakegyesület részére (3).

Az 1933:XVII. t.-c. 17. §-a a Kereskedelmi Minisztert bizza meg, hogy a kereskedelmi és iparkamarák meghallgatása után rendeletileg állapítsa meg az előbbi (3) intézmények jegyzékét. E törvény miniszteri indoklása szerint: „Gyakorlatban az a visszásság volt észlelhető, hogy olyan szakegyesületek is, amelyek *tényleg* működést nem fejtettek ki *s csupán formálisan* léteztek, különösen a kereskedelmi és iparkamarában működő választott bíróság előtt keresettel léptek fel“. „A tisztességtelen versenyről szóló törvény célzata azonban az volt, hogy *csupán a komoly működést kifejtő* gazdasági testületeket és szakegyesületeket ruházza fel a törvényben biztosított jogokkal.“

Enek alapján keletkezett a 11.600/1934. K. M. sz. rendelet, mely azonban a „jegyzék“ összeállításánál nemcsak a kamarák véleményeit, de magukat a törvényeket, melyeknek létét köszönhette, sem tartotta minden tekintetben szem előtt. A perben tehát megállapítandó elsősorban, hogy a felperesként fellépő jogi személy fel van-e véve a R. szerinti jegyzékben. Ha nem, a kereset a limine elutasítandó, ha igen, vizsgálendő, hogy felperesként fellépő a törvényes kellékeknek megfelelő-e? Ugyanis jogrendszerünk törvényrontó rendeleteket nem ismer, miért is ha a R. a „jegyzék“ összeállításában figyelmen kívül hagyta a vonatkozó törvényhelyeket, ez a törvény tisztaságát, erejét és kötelező alkalmazásában a bíróságot nem befolyásolhatja.

Utalok itt elsősorban a Magánjogi Törvénykönyv 49. §-ára, amely az egyesület keletkezésének és ilyékenti működhetésének feltételeit szabályozza. Hiába adott felperességi jogot a R. valamely formailag, papiroson létező jólhangzó névnek, ha ez nélkülözne a most felhívott törvénytételben felsorolt alkatelemek valamelyikét, mert így ez jogalanyisággal nem bír, amikor is természetszerűleg nem nyerhet jogokat, ilyenekkel nem élhet. tehát felperességi joggal sem.

A Tvt. 24. §-a és az 1933:XVII. t.-c. 17. §-a (figyelemmel a vonatkozó miniszteri indokolásra) szabályozzák, illetve mint keret tartalmazzák és körülzárják a tisztességtelen verseny perekben a felperesség joganyagát. A R. csupán ezeket magyarázza, ha jól, a tételes jog szellemében, akkor alkalmazandó, de ha a törvényt szabta keret tágítására, áttörésére vezetne alkalmazása, úgy mellőzendő. Vizsgálendő tehát, hogy a R. szerint

fellépő felperes komoly működést fejt-e ki, mögötte valóban van-e kereskedelmi vagy ipari csoport, ez alapította-e, illetve ebből legalább 7 tag, szervesen beleilleszkedik-e valamely szakmába rendelkezik-e kormányzati jogvagy jövöhagyott alapszabályokkal, szervezéssel, a szaktársak kebeléből funkcionáriusokkal. Mert ha benne is van a R.-ben, nem bírhat a törvény szerint felperességi joggal oly alakulat, mely csupán formailag létezik, nem lényegesen meg valamely szakmában, az idevágó érdekek védelmezőjeként, nincsenek szakmabeli funkcionáriusai, nincs hivatali helyisége, még csak egy íróasztala sem, létét egy körpecsét szimbolizálja esetleg valamely ügyvédi irodában. Kétségtelen, hogy a törvényhozás a szakmai erkölcsök védelmét nem ilyen alakulatokra kívánta bízni és még kevésbé a purifikálást.

A gyakorlat ismételten figyelmen kívül hagyta, hogy a nehezményezett versenycelekmény, magatartás valóban szakmai, *egyetem*es érdeket sért-e — I. fent (1), amiről később még szó lesz — és hogy ezen szakmabeli érdek előmozdítására hivatott-e a felperes — I. (2) —. Előfordul, hogy valamely szakmai egyesület egészen más szakmába vágó ügyben lép föl felperesként, bár ennek érdekvédelmére nem hivatott, annál kevésbé, mert erre megvan e szakmának is a maga speciális egyesülete, vagy testülete, a bíróság a vonatkozó kifogást *contra legem* figyelmen kívül hagyja (pl. filmtekerccsel kapcsolatban fellép a Drogisták Testülete). Kétségtelen *abusus*, mert hiszen minden törvényadta speciális jog szigorúan értelmezendő. A kiterjesztő magyarázat és alkalmazás oly képtelenségre vezethet, mint amily jogi abszurdum pl. megadni a telki-szolgalmat másnak is, mint az uralgó-teleknek.

II. Komoly *abusus* kezd kialakulni a gyakorlatban a *zárt árvédelem*mel kapcsolatban, ennek a tisztességtelen versenyre való hatásában. A gazdasági versenyt befolyásoló, korlátozó tételesjogi intézkedéseknek (1931 : XX., 1931 : XXVI., 1934 : XV. t.-c. és az 1935. évi 5.999. M. E. sz. rendelet) jogpolitikailag és nemzetgazdaságilag egyaránt ingoványos területére vezetni a tisztességtelen verseny elleni törekvés útját, tartok tőle egyoldalú érdekből származó, eddig több-kevesebb sikerrel járt ügyeskedés eredménye. Szöges ellentétben van ez a Tvt.-vel, ennek szellemével, céljával, hatásában pedig gazdasági veszedelem.

Az alaptörvényből, az 1931 : XX. t.-c.-ből kiindulva, az 1. §. rávilágít, hogy ez speciális irányban kívánja szabályozni a gazdasági versenyt („kartel és más hasonló célu jogviszony”), tehát teljesen elvonatkoztatva a Tvt.-től. Éppen ezért speciális szankciókat is állít fel a törvénybeütköző magatartás üldözésére. Mégis ezt a cselekményt a tv. vetületébe is hozva, még külön inkriminálni annyi, mint az orgazdát e minősége mellett még külön büntetni tisztességtelen versenyért is, mert e bűncselekményével tizedáron megszerzett árut áron alul hozta forgalomba.

Maga a Tvt. (I. 1. §. 1. bek.) nem is gondolhatott az 1931. évi XX. t.-c.-be ütköző cselekményekkel szemben leendő alkalmaztatására, elsősorban, mert akkor — 8 évvel későbbi lévén e

törvény — ilyenek nem is voltak. Másodszorban a márkacikkek, valamint a hozzáfűződő érdek megvédése, így az eladási árak megvédése is távolról sem egyetemes érdeke valamely szakmának, — l. fent (1) — csupán egyéni és sajátos érdeke fűződik hozzá a bejelentő vállalatnak. Különleges jogforrás, a kormányzatnál bemutatott írásos megállapodás (reverzális) teremtven meg ezt a korlátozást, már fogalmilag is kizárja a Tvt. 1. §. 1. bekezdésének alkalmazását.

E reverzálissal kapcsolatban a joggyakorlat tévedésre hajlamos. A zárt árvédelem kétféle reverzalist ismer. Olyant, amely már a védett árnál kisebb árért való eladási *készséggel* szemben is véd és olyant, amely csupán a védett árnál olcsóbban való eladás *tényével* szemben biztosít védelmet. Az a gyakorlat, mely a perfektuált adásvételekkel szembeni védelmet tartalmazó reverzalist kiterjeszti az alkudozásra is, amikor az eladó csupán hajlandónak mutatkozott a védett árnál olcsóbban való eladásra, de az adásvétel valamely oknál fogva tényleg létre nem jött. — pl. vevő még ezt az árat sem ígérte meg — egyrészt oly kiterjesztő magyarázata a speciális jogforrásból származó ügyleti feltételeknek és korlátozásnak, amit jogelveink el nem fogadnak, másrészt ellentmond a Tvt.-nek is, mert hiszen ez a *szándékot* nem üldözi.

A joggyakorlat szívesen használt indoka, hogy az árvédelmi rendszer alkudozás nélkül is a túlfizetés elkerülését célozván, valamint hogy ugyanezért az árért mindig ugyanaz a minőségű áru szolgáltatassék ki, ezek megszegése tisztességtelen versenyeselekményt képez. Tintaszagu érvek, nélkülözik a való gazdasági élet ismeretét. Vásárló közönségünk, ha 1—2 pengőt meghaladó, tehát komolyabb értékű cikket kíván beszerezni — a márkacikk majdnem mind ilyen — jónéhány üzletet végigjár árat ellenőrizendő, mielőtt megvesz valamit. Éppen ezért ma már ott tart kereskedelmünk is, hogy majdnem minden üzlet ártáblával látja el a kirakatba tett árut, többnyire az áru szabatos megjelölésével. „Túlfizetés“-től nincs mit tartani, ugyanúgy attól sem, hogy ugyanazon gyár ugyanazon típusu gyártmányában minőségi különbség legyen. Egyébként ezt a célt a védjegy szolgálja, külön még e miatt az árvédelem felesleges. Fokozott mértékben áll ez a mai tömeggyártási módszer mellett. Itt csak egyetlen tényező lehet változó: a kereskedői haszon. Nincs az a zárt árvédelmi rendszer, ami oly súllyal tudna ránehezedni a gazdasági életre — többnyire bénítólag — valamely ár szabályozása, védele tekintetében, mint amely hatásmű tényezők szabályozzák pl. a briliáns, a platina árát az egész világon és mégis ugyanazon egységár mellett jelentkeznek eltérések: az eladó hasznán keresztül. Ezt a hasznot fölfelé törekvésében jogintézményesen korlátozni lehet indokolt és szükséges (árdrágító, kizsákmányoló ügyletek) de lefelé felállításában korlátot szabni távolról sem használ annyit a kereskedelemnek, mint amennyit árt a fogvasztónak. Oly minimális árendedmény, ami védett árnál is szokott jelentkezni, nyilván csak a kereskedői haszonkulcs csök-

kenéséből eredhet és az ettől való eltiltás nem az ár, hanem a kereskedelem megmerevítése, az egészséges verseny kizárása. Vigyázni kell, hogy a tisztességtelen verseny üldözése ne vezessen a verseny megölésére. Nem lehet tilos a kereskedői haszon mérséklésével a fogyasztók érdekének védelme. A kereskedő hasznának mérséklésével megtalálja számítását az ezáltal remélhető forgalomemelkedésen keresztül. Ez az érdek egybekapcsolódik a fogyasztó érdekével, hogy t. i. olcsóbban jusson az áruhoz. Két ily szám szerint is hatalmas csoport védelme nemzetgazdasági érdek. Az igazság és méltányosság elemi követelménye, hogy ez fölébelyeztessék egy-egy tőkecsoport érdekének.

Találkozunk még a judikaturában azzal az indokkal, hogy védett árból való engedés azt a hitet kelti, hogy ennél a kereskedőnél más árú is olcsóbb, mint másutt. Bizonyosan így is van, mert ez a kereskedő egyéb hasznoknál is kevésbé lesz mohó. Ez a logikus. Azonban egymagáért ezért a hitért büntetni olyan tünet, ami jogéletünktől messze esik. Hogy ez a közönségben keltett hit hamis, megtévesztésen alapul, hogy egyes más áruk ennél drágábbak, mint másutt, ezt bizonyítani kell, különben csak föltevés, amire tisztességtelen versenyt épp úgy, mint akár milyen más vádat alapítani nem lehet.

Rabulisztika tehát az árvédelmet a fogyasztók érdekében állónak feltüntetni. Közelebb lehetne hozni ezt valóban a fogyasztók érdekvédelméhez, ha a joggyakorlat a védett árat maximális árnak fogná fel, aminek bizonyos százaléku csökkentése az árúközvetítésért járó jutalom, a kereskedői-haszon nagyságának rovására a gazdasági élet számtalan erőntényezőjének eredőjeként a verseny egészséges és jótékony hatásában jelentkezik.

III. Ne legyen tisztességtelen verseny. Ez gazdasági érdek, ezt tüzi ki célul a törvény. Ezzel szemben vannak egyesületek, melyek a legnagyobb aktivitást fejtik ki, hogy legyen tisztességtelen verseny és evégett embereket alkalmaznak és fizetnek. Egyrészt, hogy igazolják létjogosultságukat, de akad olyan is, amelyik ezen csak keresni akar. Üzletet csinál abból, hogy alkalmaz ú. n. agentprovokatőröket — lehetőleg csinos nőket is — rejonirozzák a várost, előre megbeszélt haditerv szerint sorra járatják az egyes szakmákat. Harci eszközük: jó megjelenés, rábeszélés, ha kell ékesszólás, ígésző női mosoly, ártatlanul biztató báj a férfi kiszolgálóval szemben és férfias becsületes nyíltsággal párosuló kis udvarlás a női kiszolgálókkal szemben. Így igyekeznek fogni gyanutlan áldozatokat.

A joggyakorlat ismer oly indokot, hogy kell agentprovokatőr, mert nélküle nem jutnának nyilvánosságra a tisztességtelen verseny esetek. Vanak sokkal diszkrétebben elkövetett bűncselekmények, mégis ki szoktak derülni. Ha pedig nem derül ki, nincs mitől védeni a tisztességet, a közérkölcset. Hova jutnánk, ha pl. az ügyészi testület alkalmazna agentprovokatőröket? Esetenként 10 pengőért úgy szállítanák ezek, ha kell, a felségsértési ügyeket, — hogy anakronizmust kövessék el — hogy szaporítani

kellene a büntető-bírák számát, de nem nőne tőle a korona tekintélye és megbecsülése. Súlyos hiba ezeknek a pénzért, még pedig többnyire siker esetére fölemelt tarifáért dolgozó megbízottaknak, alkalmazottaknak oly különös megbecsülést biztosítani, mint teszi ezt a gyakorlat. Nemcsak azért, mert ezek személyileg (társadalmi-állás, műveltség, foglalkozás) szinte kivétel nélkül sötét, de legalább is misztikus háttérből kerülnek a koronatanu fontos pozíciójába, de azért is, mert ezek tulajdonképpen vádlók, ügyészek (bocsánat, de tényleg ilyként jelentkeznek) és tanuk egyszemélyben. Ez jogéletünknek annál idegenebb, mert az agentprovokátorok rendszeresen és pénzért, tehát iparszerűen tanuskodnak.

Érdekes tünet és nyilván nem véletlen, hogy azok az alakulatok, amelyek agentprovokátorokkal dolgoznak, szinte kivétel nélkül előbb felszólító levelet írnak a megtorpedózottnak — olyan torpedóval, melynek egyszerű állítása dönti el célba talált-e vagy sem — hogy ha fizet egy adó módjára kiszabott összeget, akkor nem lépnek fel ellene tisztességtelen verseny címen. Nem lehet vitás, hogy ezeket a pereket a tisztességtelenség ellen lépven fel, már keletkezésükben a legmesszebbmenő tisztesség és az önös érdektől való mentesség kell hogy jellemezze. A Tvt. tartalma és szelleme szerint a szakmai erkölcsök védelmét nem az ilyen eszközökkel dolgozó, nem ilyen alakulatokra kívánta bízni és még kevésbbé az esetleges purifikálást. A törvényhozó szeme előtt egyetemes érdekek lebegtek, ezeknek az illetékesek által való kötelező s önzetlen védelme. Csupán ezek sérelmével történhetik, ha egyes alakulatok a purifikátor tisztaságában, de tulajdonképpen ennek leple alatt a szakma tisztítására gyújtott tüzön saját kis pecsenyéjüket kívánják megsütni.

A tisztességtelen versenyt üldöző törvény alkalmazása egyik legszebb feladata elé állítja az igazságszolgáltatást, mert amikor egy jogalany perében dönt a bíró, akkor, tulajdonképpen a nemgazdasági erők koncertjében jut akárhányszor vezető szólamhoz s a dissonantiát gazdasági- és jogéletünk harmóniája sinyli meg. Igazságszolgáltatásunknak tehát ettől áthatva résen kell lennie, hogy a tisztességtelen verseny-cselekményekkel szemben valóban a közérdeket védje, ezért büntessen, ne pedig sikanperek, költségahajhászás, s finomtalan jövedelemszerzés eszközeként és hogy a tilos tisztességtelen verseny a gyakorlatban ne váljék tisztességtelen versenytilalommal.

Dr. Molnár Lajos
ügyvéd.